

Riskbaserad bedömning av djurvälfärd (RAWA)

Sammanfattning av slutrapport

Jan Hultgren, Bo Algers, Harry Blokhuis, Stefan Gunnarsson och Linda Keeling
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa, SLU

Projektet Riskbaserad bedömning av djurvälfärd (RAWA) har bedrivits från våren 2008 till september 2011. Det har syftat till att förbättra basen för utveckling av metoder att övervaka djurvälfärdsrisker vid svenska anläggningar för hållande eller transport av husdjur i enlighet med EU:s sk Hygienpaket och djurskyddslagstiftningen. Projektet har varit avsett att utveckla, testa och utvärdera riskbaserade metoder för djurskyddskontroll på enskilda anläggningar, främst från ett svenskt perspektiv. Huvuddelen av projektarbetet har ägnats åt att skapa underlag för riskklassificering av olika slag av djurhållning, med hjälp av en enkät och bedömningar gjorda av ett antal experter från olika intressegrupper (brukare, myndigheter och akademiker), samt en sammanställning av kontrollresultat under ett år i fyra län. Dessutom har projektgruppen granskat och yttrat sig över checklistor använda i kontrollen och över kontrollprogrammet *Utegångsdjur utan ligghall, nötkreatur*. Tyngdpunkten i projektet har legat på lantbrukets djur.

Projektet visar på ett flertal möjligheter att skapa ett riskklassificeringssystem för djurskyddskontroll med hjälp av riskbedömningsmetoder, främst vad gäller underlaget i form av underlag för en första klassificering av olika branscher eller djurhållningskategorier. Systemets utformning och utveckling bör även styras av vad som är praktiskt möjligt att uppnå med begränsade resurser. Kontakter med andra länder i EU antyder att Sverige har kommit förhållandevis långt vad gäller utveckling av metoder för och tillämpning av riskbedömning i djurskyddskontrollen.

Två olika sannolikheter har skattats av 55 experter: dels för avvikelser från gällande djurskyddsbestämmelser vid en kontroll och dels för allvariga djurvälfärdsbrister under ett år (eller vid ett tillfälle i tillfälliga verksamheter). Dessa två sannolikheter ger olika slags information om djurvälfärdsrisken i djurhållningen. Den förra sannolikheten kan sägas ge en ögonblicksbild i samband med inspektion, medan den senare har en tidskomponent, d v s sannolikheten stiger med längden på det tidsintervall som används. Det är även möjligt att låta experterna individuellt ange graden av säkerhet vad gäller det mest troliga värdet, och att med hjälp av dessa angivelser beräkna kontinuerliga sannolikhetsfördelningar (en för varje expert, sannolikhetstyp och djurhållningskategori). De individuella fördelningarna kan därefter aggregeras för att få en uppfattning om den totala säkerheten i den sammantagna sannolikheten för respektive sannolikhetstyp och djurhållningskategori. Skattningar av de två sannolikheterna kan tillsammans användas för att avgöra hur den offentliga kontrollen i olika typer av djurhållningar bör utformas. Resultaten från experternas bedömningar har jämförts med kontrollresultaten från fyra län under 2010.

En enkät om bakgrund, erfarenhet och synsätt vad gäller djurhållning och djurvälfärd kan användas för att karakterisera experter från olika intressentgrupper, såsom brukare (näringsrepresentanter), myndighetsrepresentanter och akademiska experter, men värdet är begränsat av sådan information för att statistiskt förklara variationen mellan experterna vad gäller hur de bedömer sannolikheten för bristande djurskydd och djurvälfärd i olika typer av djurhållning.

Det förefaller vara av stor betydelse hur urvalet sker av experter för riskbedömning av djurskydd. En begränsning av urvalet till vissa experter (som uppger att de har god kännedom om den aktuella djurhållningen) tycks leda till förbättrade skattningar av den nämnda sannolikheten för bristande djurskydd. Enkätuppgifter kan användas för ett urval av experter.

Det går att identifiera ca 120 huvudsakliga och ca 200 detaljerade former av djurhållning i Sverige, vilka motiverar separata bedömningar av riskerna för bristande djurskydd eller djurvälstånd. Det är viktigt att Djurskyddskontrollregistret ger en tillräckligt stor upplösning vad gäller djurhållningstypen och att beskrivningen av djurslag, djurtyp och verksamhet på olika kontrollobjekt är entydig och lättförståelig för att klassificeringen av olika branscher eller djurhållningar ska kunna användas på ett meningsfullt sätt i riskklassificeringen av kontrollobjekten.

Samstämmigheten mellan bedömda sannolikheter för avvikelser från lagstiftningen och för allvarliga djurvälståndsbrister i olika djurhållningskategorier är relativt god. Överensstämmelsen i riskbedömning mellan olika expertgrupper (brukare, myndigheter och akademiker) är överlag god. Variationen i bedömning mellan olika experter är dock stor och denna variation är svår att förklara med hjälp av enkätuppgifter.

Det finns ett tydligt samband mellan av experter bedömda sannolikheter för bristande djurskydd och djurvälstånd i olika djurhållningskategorier och andelen kontrollpunkter med avvikelser i den offentliga kontrollen under i fyra län 2010. Andelen kontrollärenden med fler än två avvikelser (per checklista) förefaller vara ett användbart mått, även om det inte tar hänsyn till slaget av avvikelser. Sambandet blir tydligast när de bedömda sannolikheterna baseras på ett urval av skattningar i djurhållningskategorier för vilka experterna i en enkät uppgivit att de har kompetens för det aktuella djurslaget och verksamheten, samt att de har mycket god kännedom om svensk djurhållning i allmänhet och förtrogenhet med djurskyddsbedömning.

En totalbedömning av djurskyddsrisiker i olika djurhållningar kan baseras på tre olika numeriska skattningar, jämte uppgifter om säkerheten i dessa: andel kontrollärenden med avvikelser på fler än två kontrollpunkter, bedömd sannolikhet för avvikelser vid en kontroll och bedömd sannolikhet för allvarliga djurvälståndsbrister under ett års tid. Genom att väga ihop dessa tre storheter med samtidig hänsyn till osäkerheten kan ett antal djurhållningar klassificeras som av antingen hög eller låg risk. Tolkningen av skattningarna är inte entydig, utan det finns flera möjligheter beroende på valet av synsätt och prioritering av olika typer av information. Enligt en föreslagen metod för tolkning bedömdes kommersiell äggproduktion med värphöns, hobbyhållning av värphöns, fiskodling med laxartade fiskar och förevisning av djur på marknad, mässa, TV, filminspelning eller liknande (ej cirkus eller varieté) vara av mycket hög risk för bristande djurskydd eller djurvälstånd.

Under projektet har ett antal workshoppar och seminarier hållits, dels för presentation av projektidéer och projektresultat och dels för insamling av data. Projektet har hittills resulterat i ett tiotal publikationer eller konferensbidrag och ytterligare vetenskapliga publikationer planeras färdigställas. Ytterligare information finns på projekthemsidan <http://www.slu.se/hmh/rawa>.